

Uppdaterad 2022-09-15

Barnets bästa när vård enligt LVU upphör – lex lilla hjärtat

Den 1 juli 2022 träder fem lagändringar i kraft för att stärka principen om barnets bästa och säkerställa trygghet, säkerhet och stabilitet för placerade barn. En närmare beskrivning av de nya reglerna finns i Barnets bästa när vård enligt LVU upphör- lex lilla hjärtat, prop. 2021/22:178.

Bestämmelsen i 21 § LVU kompletteras

Bestämmelsen om upphörande av vård i 21 § LVU kompletteras genom att det införs en bestämmelse som innebär att socialnämnden inte får besluta att vård enligt 2 § LVU ska upphöra förrän de omständigheter som ledde till vården har förändrats på ett varaktigt och genomgripande sätt. Genom den nya bestämmelsen regleras den kammarrättspraxis som redan är etablerad. Förslaget förändrar dock inte den praxis som gäller om att vården inte får upphöra om det har tillkommit nya omständigheter som ger grund för vård.

Det införs en skyldighet för socialnämnden att i vissa situationer särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud

Det införs en skyldighet för socialnämnden att särskilt överväga om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud när nämnden prövar om vård enligt LVU ska upphöra för någon som är under 18 år och som är placerad i ett hem som avses i 6 kap. 6 § första stycket SoL. Skyldigheten gäller också när ett barn är placerat i ett enskilt hem enligt SoL och vårdnadshavaren eller den unge, om han eller hon fyllt 15 år, begär att vården ska upphöra. Ett övervägande av om det finns skäl att ansöka om flyttningsförbud innebär inte att övervägandet måste leda fram till ett formellt beslut. Övervägandet ska däremot alltid dokumenteras enligt 11 kap. 5 § SoL. Socialnämnden bör noga väga skäl för och emot samt noga motivera och dokumentera det ställningstagande man kommer fram

till. Ärenden om övervägande av ansökan om flyttningsförbud omfattas av begränsningen att delegera enligt 10 kap. 4 § SoL.

Tidpunkten för skyldigheten att överväga vårdnadsöverflyttning tidigareläggs

Tidpunkten för socialnämndens skyldighet att överväga vårdnadsöverflyttning när barnet varit placerad i samma familjehem enligt 6 kap. 8 § FB tidigareläggs från tre till två år.

Det införs en skyldighet att följa upp barns situation efter avslutad LVU-vård

Det införs en skyldighet för socialnämnden att följa upp barns situation efter det att vård enligt LVU har upphört. Huvudregeln ska vara att uppföljningsskyldigheten inträder när LVU-vården upphör. När återföreningen behöver förberedas, till exempel när barnet behöver bo kvar i familjehemmet under en övergångsperiod efter det att LVU-vården har upphört, ska barnets situation dock följas upp först när återföreningen har skett med den eller dem som har vårdnaden om honom eller henne.

På motsvarande sätt som gällt tidigare får socialnämnden vid en uppföljning efter avslutad vård enligt LVU konsultera sakkunniga och i övrigt ta de kontakter som behövs samt samtala med barnet utan vårdnadshavarens samtycke och utan att vårdnadshavaren är närvarande. Både vårdnadshavare och unga som har fyllt 15 år ska underrättas om när en uppföljning inleds och avslutas.

En uppföljning ska avslutas senast sex månader efter det att socialnämndens uppföljningsskyldighet inträder. Även om en uppföljning som längst kan pågå under sex månader ska den inte pågå längre än nödvändigt. Socialnämnden avgör hur länge en uppföljning bör pågå och behöver göra en bedömning utifrån omständigheterna i varje enskilt fall. Det är dock viktigt att uppföljningen är så pass omfattande att socialnämnden kan bedöma om barnets situation är trygg och stabil. En uppföljning ska avslutas tidigare om socialnämnden finner skäl att inleda en utredning enligt 11 kap. 1 § SoL.

Det införs en möjlighet att besluta om provtagning inför umgänge och upphörande av vård

Socialnämnden får befogenhet att besluta att en vårdnadshavare eller en förälder till barn som vårdas enligt 2 § LVU ska lämna drogtest m.m. inför umgänge. Detsamma gäller för vårdnadshavare inför prövningen av om vård enligt 2 § LVU ska upphöra. Socialnämnden får däremot inte besluta att vårdnadshavare ska genomgå provtagning efter det att tvångsvården har upphört. En reglering i lag gör det således möjligt för socialnämnden att besluta om drogtest när det saknas samtycke till en sådan åtgärd. Det måste dock finnas tillräckliga skäl för att besluta om provtagning, vilket måste bedömas utifrån omständigheterna i varje enskilt fall. Om vårdnadshavaren eller föräldern tidigare har lämnat positiva prov, har vägrat att lämna prov eller om det på annat sätt finns en misstanke om att vårdnadshavaren eller föräldern har varit påverkad av droger, kan det till exempel finnas anledning att besluta om drogtest. Ett beslut får fattas bara i den mån åtgärden är försvarlig med hänsyn till dess syfte och övriga omständigheter. Det innebär att socialnämnden ska göra en proportionalitets- och behovsbedömning.

Beslut avseende provtagning omfattas av begränsningen att delegera enligt 10 kap. 4 § SoL.

Kristina Söderberg
Vice stadsjurist

Anna Agardh
stadsadvokat